



PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

DEPARTAMENTO DE LATÍN

CURSO 2022-23

IES ARCEBISPO XELMÍREZ II

O departamento de Latín está composto pola xefa de departamento D^a Susana Fernández Rodríguez que imparte docencia en 4^o ESO, 1^o e 2^o de bacharelato, un total de once horas, así como a materia de Grego en 1^o e 2^o bacharelato, oito horas, Este curso non se formou grupo de Cultura Clásica en 3^o ESO por non haber o número mínimo esixido pola lei. Este curso produciuse un incremento moi significativo no número de alumnas/os de 1^o de bacharelato pasando de 13 alumnas/os a 25 no presente curso; tamén aumento o alumnado de 4^o ESO, pero en menor medida.

Lamentamos profundamente non poder dispoñer, tras máis de dez anos empregándoo como principal ferramenta de traballo, dun encerado dixital que nos permitiría avanzar a un ritmo máis rápido. Nun momento en que a administración está promovendo a elaboración dun Plan Dixital nos centros (*Resolución do 3 de setembro de 2021, da Secretaría xeral de Educación e Formación Profesional, pola que se ditan instrucións para o deseño, elaboración e implementación do Plan Dixital nos centros docentes sostidos con fondos públicos da Comunidade Autónoma de Galicia para o curso 2021-2022*), vémonos na obriga de traballar cun ordenador totalmente obsoleto e sen encerado dixital. Tal situación obrigounos a adquirir, con recursos persoais, unha *creative pen tablet* para intentar subsanar esta lamentable limitación.

LATÍN 4^o ESO

INTRODUCCIÓN

A materia Latín na etapa da ESO ten como principal finalidade introducir ao alumnado no coñecimento dos aspectos esenciais da lingua e a cultura latina, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental. Esta mesma perspectiva está tamén presente no currículo básico para Bacharelato, se ben nesta etapa perséguese un estudo máis en profundidade da lingua, caracterizada pola súa riqueza e complexidade estrutural. Isto non só constitúe de por si un importante exercicio intelectual, senón que ao mesmo tempo proporciona unha sólida base científica para o estudo e perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas. Partindo desta perspectiva, o estudo da asignatura tense organizado en bloques que, con lixeiros matices, se repiten en todos os cursos. Ditos bloques refírense tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, tendo en conta que ambos aspectos constitúen dúas facetas inseparables e complementarias para o estudo da civilización romana, sen os cales non é posible apreciar a importancia do legado latino na súa verdadeira dimensión.

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Na área de latín contribuírase a desenvolver as seguintes competencias clave:

Competencia en comunicación lingüística

A materia de latín contribúe especialmente ao desenvolvemento da competencia lingüística, gracias a que o alumno terá contacto permanente coas fontes escritas que favorecerán a súa lectura e comprensión dos textos. O alumno poderá mellorar o seu vocabulario gracias ao coñecemento de numerosos termos latinos e cunha toma de conciencia sobre a orixe latina do seu propio

vocabulario e as posibilidades de composición e derivación eruditas. Así mesmo poderá mellorar a súa comunicación oral mediante exposicións feitas na aula.

Os descritores nos que faremos mais fincapé serán os seguintes:

- Ler de forma comprensiva os textos propostos.
- Realizar as actividades de expresión oral e escrita propostas.
- Ler en voz alta e comentar textos sobre a historia do alfabeto latino.
- Relacionar os coñecementos adquiridos en latín coa lingua propia do alumno e outras linguas que coñeza.
- Definir, coñecer e empregar léxico latino e latinismos.
- Aplicar regras de evolución fonética do latín ao castelán.
- Identificar sufixos de orixe latina no léxico propio e definilo a partir deles.
- Identificar prefixos de orixe latina e coñecer o seu significado:
- Traducir textos latinos.
- Relacionar os coñecementos adquiridos en latín coa lingua propia do alumno e outras linguas que coñeza.
- Definir palabras latinas e coñecer latinismos.

- Identificar lexemas de orixe latina no léxico propio e definilo a partir deles.
- Ler e comentar textos, e realizar actividades de expresión oral e escrita sobre a sociedade romana.
- Realizar actividades de morfosintaxe.
- Identificar prefixos de orixe grega no léxico propio.
- Aplicar regras de evolución fonética a palabras latinas, distinguindo cultismo, palabras patrimoniais e dobrete.
- Identificar lexemas de orixe grega no léxico propio e definilo a partir deles.
- Ler, comentar textos e realizar actividades de expresión oral e escrita sobre a relixión en Roma.
- Identificar lexemas do vocabulario científico e técnico e coñecer o seu significado.
- Ler, comentar textos e realizar actividades de expresión oral e escrita sobre a familia e a educación en Roma.
- Identificar lexemas do vocabulario científico e técnico estudado e definilo a partir deles.
- Ler e realizar actividades de expresión oral e escrita sobre o ocio en Roma.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A materia de latín permitirá aos alumnos desenvolver a competencia matemática tomando conciencia de que un numeroso grupo de termos científicos teñen a súa orixe na Antigüidade. Este feito lles permitirá comprender mellor algúns conceptos, enunciados e contidos científicos e matemáticos.

Tamén hai que ter en conta que moitas das estruturas lóxicas da tradución favorecen ao pensamento lóxico-matemático.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...).
- Aplicar a lóxica interna da tradución.
- Aplicar a lóxica da tradución de oracións sinxelas do latín á lingua propia.
- Realizar actividades que impliquen interpretar e expresar con precisión, informacións, datos e argumentacións.

Competencia dixital

Dende a área de latín fomentaremos o uso seguro e crítico das TIC para obter, analizar, producir e intercambiar información entre os membros da aula. Porase moita intención en que os alumnos sexan quen de contrastar as distintas información obtidas na

internet e que saiban tratalos con espírito crítico. Tamén serán responsables do seu propio traballo nos diferentes soportes dixitais empregados na aula o que desenvolverá a súa autoestima na realización de traballos de forma autónoma.

Os descritores a traballar serán os seguintes:

- Acceder a todo tipo de información a través das TIC.
- Buscar información en páxinas web.
- Seleccionar a información obtida a través das TIC sobre obras de diferentes autores da literatura latina.
- Producir traballos utilizando as TIC.

Competencia para aprender a aprender

A área de latín axudará a que o alumno mellore a súa capacidade para afrontar a aprendizaxe e persistir nela, de xeito que organice o seu tempo de acordo coas súas tarefas. Se insistirá tanto na aprendizaxe individual como colectiva.

Os descritores a traballar serán os seguintes:

- Realizar traballos que impliquen busca, selección e exposición da información.
- Avaliar os traballos e actividades realizados para mellorar o proceso de aprendizaxe.
- Realizar esquemas e redactar textos.

- Avaliar a propia aprendizaxe.

Competencias sociais e cívicas

O alumno deberá mellorar a súa capacidade para relacionarse coas persoas que o rodean e ser capaz de participar de maneira activa e positiva na vida social da aula e do centro.

Os descritores a traballar serán os seguintes:

- Desenvolver unha actitude tolerante e respectuosa ante a diversidade de linguas.
- Realizar traballos en equipo.
- Desenvolver competencias sociais (participación, formulación das propias ideas, aprender a escoitar ao outro, aprender dos demais, etc.) mediante a realización de traballos en equipo.
- Realizar actividades de información sobre a sociedade romana e valorar a diferenza e a herdanza desta na sociedade actual.
- Valorar a diferenza e a herdanza da sociedade romana na sociedade actual.
- Asumir as actitudes da sociedade romana que favorecen a convivencia e valorar criticamente as que non.
- Desenvolver unha actitude tolerante ante a diversidade de ideas e crenzas.

Competencia en autonomía e iniciativa persoal

Esta materia contribúe a fomentar a autonomía e iniciativa persoal na medida que se utilizan procedementos que esixen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. A exposición de traballos individuais ou en grupo e a realización de debates implican valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, e non se render ante as dificultades. En definitiva, achega posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

Os descritores a desenvolver serán os seguintes:

- Realizar traballos individuais e en grupo e esquemas a partir de textos e exposicións.
- Manifestar as propias opinións.
- Realizar actividades que desenvolvan actitudes de responsabilidade e creatividade.
- Expresar e escoitar opinións sobre os temas de debate propostos.

Competencia cultural e artística

Por medio da materia de latín o alumnado aprende a apreciar manifestacións culturais e artísticas en xeral e a valorar feitos culturais, como a mitoloxía ou a relixión, que forman parte da tradición da nosa civilización; a recoñecer o concepto da estética e a beleza; a ampliar a súa visión do mundo con visitas a museos e exposicións, co coñecemento doutras linguas e outras culturas, co teatro, a ópera, a música, etc. Todo iso contribúe, sen dúbida, á adquisición desta competencia.

- Coñecer, analizar e valorar mediante o estudo da historia da lingua e do alfabeto latinos as manifestacións culturais e artísticas relacionadas con eles.
- Coñecer, analizar e valorar pegada cultural e artística de Roma en Hispania
- Coñecer, analizar e valorar as manifestacións culturais en relación coa política.
- Coñecer e valorar as manifestacións culturais e artísticas e o patrimonio arqueolóxico de Roma.

OBXECTIVOS DE ETAPA ESO (CURRÍCULO LOMCE)

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan.

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófono.

OBXECTIVOS POR CURSO

1. Comprender textos latinos en contextos onde o sentido sexa facilmente deducible.
2. Identificar e relacionar elementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina que permitan a análise e tradución de textos sinxelos.
3. Desenvolver os hábitos de organización, traballo e disciplina no estudo a partir dos mecanismos de estruturación mental que implica o proceso de análise e tradución de textos latino.
4. Desenvolver as competencias básicas a través dos textos.
5. Mellorar a lectura comprensiva e a expresión oral e escrita mediante o coñecemento do vocabulario e as estruturas gramaticais Latinas.
6. Coñecer a orixe e evolución das linguas romances para valorar os trazos comúns e a diversidade lingüística como mostra da riqueza cultural dos pobos de Europa.
7. Utilizar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ás linguas romances e identificar palabras patrimoniais, cultismos e expresións latinas en diferentes contextos lingüísticos.
8. Entender o significado do léxico común de orixe grecolatina da propia lingua e comprender vocabulario culto, científico e técnico a partir dos seus compoñentes etimolóxicos.
9. Reflexionar sobre os elementos formais e as estruturas lingüísticas das linguas romances coñecidas polo alumnado, a través a

comparación co latín, modelo de lingua flexiva.

10. Coñecer os aspectos relevantes da cultura e da civilización romanas, utilizando diversas fontes de información e diferentes soportes para identificar e valorar a súa continuidade no noso patrimonio cultural, artístico e institucional.

11. Coñecer os xéneros literarios latinos máis importantes.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN (RELACIONADOS COS RESPECTIVOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS BÁSICAS) E CONCRECIÓN DOS MÍNIMOS EXIXIBLES

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	C. CLAVE	MÍNIMOS ESIXIBLES
B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.	LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	CMCCT, CCEC CAA, CD, CSC	<ul style="list-style-type: none"> · Sitúa nun mapa de Italia a rexión de do Lacio e a súa capital, Roma. · Coñece as etapas da historia de Roma (Monarquía, República e Imperio), e as súas diferenzas principais. · Sitúa nun mapa de Europa as zonas romanizadas.
B1.2. Identificar o indoeuropeo como a indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona	LA.1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona	CD,CAA, CMCCT	Ten coñecementos básicos

lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa actualmente.	de orixe e as zonas de expansión.		do concepto indoeuropeo.
B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.	LA.1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	CSC,CAA,CD	Pode situar algunhas linguas indoeuropeas nun mapa.
B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa.	LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	CSC,CAA,CD	Ten uns coñecementos básicos de clasificación de linguas na Península Ibérica.
B1.5. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	LA.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.	CCL,CAA	Pode distinguir cultismos e palabras patrimoniais
B1.6. Coñecer a aplicar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.	LA.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	CCL,CAA	Aplica as regras de evolución fonética ou deduce ditas regras a partir da comparación co termo herdado.

B2.1. Coñecer diferentes sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función.	CD,CCEC	Recoñece dun xeito xeral tipos de escritura.
B2.2. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas e identificar os distintos tipos de alfabeto empregados hoxe en día en Europa.	LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, e sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas e recoñece os diferentes tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.	CAA,CD	Coñece o alfabeto latino. Coñece outros alfabetos
B2.3. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas de pronuncia en latín.	LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.	CCL	Le un texto latino coa pronuncia correcta.
B3.1. Identificar e distinguir os formantes das palabras.	LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	CMCCT,C CL	Distingue lexema e morfema e recoñece o valor de cada un.
B3.2. Distinguir e clasificar tipos de palabras.	LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	CAA,CCL	Distingue palabras variables e invariables.

B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.	LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.	CAA,CCL	Ten o concepto básico de flexión e paradigma
B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.	LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación. LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	CD,CCL,CAA	Enuncia substantivos e adxectivos e algúns pronomes. Declina palabras e sintagmas en concordancia da 1ª, 2ª e 3ª declinación.
B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente.	LAB3.5.1. Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado. LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.	CAA,CCL,CAA	Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado.
B3.6. Recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir do tema de presente e perfecto, tanto en voz activa como en voz pasiva, así como as formas non persoais do verbo: infinitivo de presente activo e	LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo. LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo. LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o	CAA,CCL,CD	Analiza formas verbais activas e pasivas do tema de presente e as formas activas do tema de perfecto especialmente no modo indicativo. Pode cambiar de voz as formas verbais do tema de

participio de perfecto.	infinitivo de presente activo e o participio de perfecto. LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.		presente. Traduce estas formas.
B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.	LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.	CMCCT	Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados.
B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos e identificar as súas principais funcións na oración, e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.	LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración. LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	CAA,CCL	Identifica e traduce os distintos casos e asóciaos á función sintáctica correspondente.
B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.	LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	CCL	Coñece as principais regras de concordancia.
B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.	LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.	CMCCT,C CA,CCL	Identifica a estrutura sintáctica das oracións atributivas e predicativas

B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas.	LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.	CAA,CMC CT,CCL	Distingue unha oración simple dunha composta
B4.6. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis transparentes.	LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analízalas e tradúceas correctamente.	CCL,	Diferencia os infinitivos dos participios.
B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.	LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras. LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente. LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información. LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.	CSC,CSIE E, CD,CCEC, CAA,CMC CT	Coñece os principais feitos da historia romana e encádralos na súa etapa correspondente.
B5.2. Coñecer os trazos fundamentais da organización política	LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano. LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada	CSIEE,CS C, CCL	Recoñece as aportacións do mundo romano ás formas de goberno e ás

social de Roma.	unha delas, en comparación cos actuais.		institucións políticas.
B5.3. Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros.	LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.	CSC,CCE C,CCL	Analiza e reflexiona criticamente sobre os modos de vida, costumes e actitudes da nosa sociedade a partir da comparación coa sociedade romana.
B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.	LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.	CCEC,CC L,CD	Coñece o panteón grecorromano, os nomes gregos e latinos das divindades, as atribucións e características de cada un deles.
B5.5. Coñecer os deuses, mitos e heroes latinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.	LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.	CAA,CCE C,CD	Coñece os mitos principais estudados ao longo do curso.
B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.	LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	CCL,CAA	Recoñece estruturas sintácticas ou morfolóxicas comúns ao latín e ao galego

			e castelán.
B6.3. Utilizar correctamente os manuais de gramática e o dicionario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.	LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	CCL,CAA	Busca información en diversas fontes, especialmente usando os recursos que ofrecen a biblioteca e as tecnoloxías da información e a comunicación.
B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise e o comentario do contido e a estrutura de textos latinos traducidos.	LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias. LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	CCEC,CC L, CMCCT,C D	Realiza un comentario escrito do contido dun texto latino traducido (non serve copiar literalmente frases de diversas fontes).
B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.	LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	CCL	Emprega oralmente algunhas frases moi sinxelas en latín.
B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.	LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.	CCL	Emplea latinismos e locuciones latinas de uso básico ao falar ou facer exposicións orais na clase.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE

1. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	2. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
LA.1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
LA.1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España,	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de

<p>diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.</p>	<p>datos pertinente na ficha do alumno/a.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
<p>LA.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución de exercicios.
<p>LA.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes. • Resolución de exercicios
<p>LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
<p>LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, e sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas e recoñece os diferentes tipos de alfabetos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.

usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.	
LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes e resolución se exercicios.
LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.

<p>seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación.</p> <p>LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
<p>LAB3.5.1. Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado.</p> <p>LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
<p>LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo.</p> <p>LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo.</p> <p>LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto.</p> <p>LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.

castelán diferentes formas verbais latinas.	
LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración. LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución de exercicios.
LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de

<p>compostas, e diferéncias das oracións simples.</p>	<p>datos pertinente na ficha do alumno/a.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
<p>LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analízalas e tradúceas correctamente.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames e resolución de exercicios.
<p>LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras. LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente. LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan feitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información. LAB5.1.4. Describe algúns dos principais feitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames.

consecuencias.	
<p>LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.</p> <p>LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
<p>LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
<p>LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
<p>LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de

<p>mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.</p>	<p>datos pertinente na ficha do alumno/a.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
<p>LAB5.6.1. Distingue e describe o modo de vida en Roma no ámbito privado, analizando os tipos de vivenda, alimentación, vestimenta e coidado persoal e contrástaos cos da actualidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
<p>LAB5.7.1. Describe as características dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames.
<p>LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios

LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios
LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.

LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Intercambios orais co alumnado: diálogo.
LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios
LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios
LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.

<p>LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
<p>LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
<p>LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios

<p>LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
<p>LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
<p>LAB7.5.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.

--	--

METODOLOXÍA

Os principios pedagóxicos que se estiman para o desenvolvemento dos procesos de ensinanza gardan relación cos propios desta etapa educativa da educación básica e cos derivados da adquisición de competencias.

Deste xeito, teranse en conta as seguintes consideracións, coa perspectiva das características de etapa.

- Facilitar o acceso de todo o alumnado á educación común, coas medidas necesarias de atención a diversidade.
- Atender ós diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado.
- Favorecer a capacidade de aprender por sí mesmos e promover o traballo en equipo.
- Procurar a adquisición e o desenvolvemento das competencias básicas, adecuando o seu logro progresivo ás características do alumnado, do curso e da materia.
- Predisponer e reforzar o hábito de lectura con textos seleccionados para tal fin.
- Desenvolver a comprensión lectora e a expresión oral e escrita.

- Incidir, asimesmo, na comunicación audiovisual e no uso das tecnoloxías da información e a comunicación.
- Desprazar os procesos de ensinanza referidos á transmisión de informacións e coñecementos polos de adquisición de capacidades e competencias. Neste senso primar o coñecemento aplicado, o saber práctico fronte á aprendizaxe memorística.
- Utilizar as ideas e coñecementos previos dos alumnos como soporte para novos esquemas mentais que reformulen o desenvolvan os disponibles.
- Estimular a búsqueda, selección, análise crítico, tratamento, presentación e aplicación dos coñecementos; de tal xeito que a función docente se vincule a “tutorizar” a aprendizaxe, estimular e acompañar.
- Aproximar a natureza do coñecemento á situacións cotiás e á problemas prácticos, ós contextos e entornos sociais para que a aprendizaxe resulte relevante.
- Facilitar situacións que requiran procesos de metacognición do alumnado e axuden a adquirir habilidades de autorregulación, tanto para aprender como para aprender a aprender.
- Recurrir á actividades didácticas en clave de “situacións-problema”, nas que se requiren procesos cognitivos variados e a aplicación do que se sabe o do que se sabe facer á situacións que resultan cercanas, habituais e previsibles.
- Alternar e diversificar as actuacións e situacións de aprendizaxe dacordo coa motivación e intereses do alumnado.
- Utilizar a cooperación entre iguais como experiencia didáctica na que se pon en xogo o diálogo, o debate, a discrepancia, o respecto ás ideas dos outros, o consenso, as disposicións persoais.

- Acentuar a natureza formativa e orientadora da avaliación, asociada, de xeito continuo, ó desenvolvemento das prácticas e procesos de ensinanza e aprendizaxe; que poden ser revisados e axustados dacordo coas informacións e rexistros da avaliación formative.

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Vanse ir utilizando, segundo o momento e tendo en conta os obxectivos e capacidades que cada un deles pode valorar, os seguintes instrumentos e procedimentos de recollida de información:

- Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente no caderno do alumno/a.
- Análise da produción do alumnado: monografías, comentarios, traballos de aplicación e síntese, caderno de clase, textos escritos, producións orais.
- Intercambios orais co alumnado: diálogo, preguntas, postas en común.
- Probas específicas: obxectivas, abertas, exposición dun tema, resolución de exercicios.
- Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma.
- Haberá que distinguir niveis de dificultade no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado.

- Promoverase a utilización das TICs para informarse, aprender e comunicarse e para utilizar con sentido crítico, como recurso formativo, materiais de procedencia diversa.

PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

En cada avaliación realizaranse varias probas escritas, nas que poderán mesturarse os diversos contidos sobre os temas de civilización traballados, con exercicios máis prácticos para comprobar o progreso na adquisición dos contidos de ámbito lingüístico. Tamén se desenvolverán probas de tradución de frases ou de textos sinxelos adaptados.

Na primeira avaliación a nota final será a media de todas as probas de avaliación -non os controis, que se computarán na parte correspondente-, que se realicen, independentemente do seu contido, sendo menor que nas outras avaliacións o peso da proba de tradución, tendo en conta que é o primeiro ano que traballan cunha lingua diferente ás que cursan habitualmente.

Nas restantes avaliacións, por norma xeral, a parte práctica de tradución e a teórica sobre contidos lingüísticos e culturais computarán o mesmo independentemente das probas que se realicen de cada unha.

As recuperacións, sempre posteriores á sesión de avaliación, afectarán ás partes teóricas. As probas de tradución recuperaranse nas avaliacións sucesivas, por entender que a interpretación dos textos é un proceso lento e progresivo. Se un alumno/a obtén na 3ª avaliación na proba de tradución unha nota inferior a un 4 e ten as partes teóricas de todas as avaliacións aprobadas, a profesora poderá ofrecerlle a posibilidade de realizar unha segunda tradución que sirva de recuperación desta parte.

Requirirase unha cualificación mínima dun 4 en todas as probas para facer as medias compensatorias.

Nas distintas probas realizadas valorarase os contidos, pero tamén a riqueza de vocabulario, a coherencia e precisión da redacción, así como a corrección ortográfica.

A cualificación final obterase ao calcular a media das cualificacións obtidas nas tres avaliacións, tras a realización das recuperacións pertinentes, tendo en conta que non se fará media cunha cualificación inferior a un 4, nin cando se teñan dúas avaliacións suspensas. Non se fará un exame final.

O traballo individual e colectivo tanto dentro da aula como naquelas tarefas encomendadas para a casa, a participación activa e respectuosa, a presentación e conservación do caderno de clase e o material didáctico, a puntualidade na entrega das tarefas encomendadas, a boa predisposición para a aprendizaxe, a actitude de respecto cara aos compañeiros e á profesora e a observancia das normas de convivencia teranse en conta á hora de fixar as cualificación definitivas dos alumnos tanto nas distintas avaliacións celebradas ao longo do curso como na avaliación final.

O feito de utilizar calquera sistema fraudulento nun exame, e inclúese a exhibición dun aparato de telefonía móbil ou similar, suporá a avaliación como suspenso nesa avaliación.

PROCEDIMENTOS PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL

A avaliación inicial ten como obxectivo valorar a situación de partida de cada alumno/a para permitir a optimización das estratexias e recursos que se utilizarán no posterior traballo co alumnado. Esta avaliación inicial, realizada ao longo do mes de

setembro, será pois diagnóstica e a partir dela executarase o axuste das tarefas didácticas que se desenvolverán individualmente con cada un dos alumnos e alumnas e coa totalidade do grupo. Así pois a avaliación inicial axudará a detectar as expectativas do alumnado con respecto a esta materia totalmente nova para eles e servirá de diagnose e coñecemento.

Para a obtención de información realizarase unha proba na que se incluírán aspectos básicos relacionados coa lingua e civilización latina e, sobre todo, cos coñecementos lingüísticos acadados polo alumnado, xa que serán estes os que determinen maiormente a súa posterior evolución na aprendizaxe da nosa materia.

Será tamén fundamental un proceso de observación de cada alumno e do grupo dentro da aula por parte do profesorado nestas primeiras semanas de curso e a consulta dos informes individualizados da avaliación final correspondentes ao curso anterior.

Tamén se manterá contacto co departamento de Orientación para obter información sobre as posibles necesidades educativas específicas que poidan afectar a algún membro do grupo coa finalidade de adoptar as medidas de apoio pertinentes.

LATÍN 2º BACHARELATO

INTRODUCCIÓN

A materia de Latín proporciona as bases lingüísticas, históricas e culturais precisas para entender aspectos esenciais da civilización occidental; permite unha reflexión profunda sobre as linguas galega e castelá e contribúe eficazmente á aprendizaxe das linguas modernas de orixe romance ou doutras influídas polo latín. Constitúe tamén un coñecemento imprescindible para todas as persoas que optaron por unha primeira especialización no campo das humanidades ou das ciencias sociais. Os contidos propostos para Latín céntranse en dous grandes ámbitos, como son a lingua e a cultura e están distribuídos en catro bloques:

ESTUDO PROGRESIVO DAS CARACTERÍSTICAS DA LINGUA LATINA

A aprendizaxe das linguas clásicas e da súa gramática terá como obxectivo último a comprensión e tradución de textos literarios orixinais dunha complexidade progresiva, para o que é posible partir de textos adaptados ou elaborados. Segundo se suxire no DCB de Latín para 4º de ESO e de Grego e Latín de BACHARELATO, parece recomendable seguir un método no que as regras morfosintácticas se deduzan da práctica da lectura e da tradución e no que a súa aprendizaxe sistemática constitúa unha segunda fase.

COMPRESIÓN E INTERPRETACIÓN DE TEXTOS LATINOS

Os textos seleccionados responderán a diferentes épocas e xéneros literarios e poderán presentarse, tanto na súa forma orixinal, coas adaptacións necesarias para facilitar a súa comprensión, como en traducións. O profesorado poderá servirse tamén de textos elaborados graduados que faciliten o acceso progresivo aos textos orixinais. A práctica da tradución de textos latinos ten que contribuír tamén á reflexión sobre a lingua propia, buscando a correcta adecuación entre as estruturas lingüísticas de ambas as linguas.

ESTUDO DO LÉXICO LATINO E A SÚA PERVIVENCIA EN GALEGO, CASTELÁN E OUTRAS LINGUAS MODERNAS

A adquisición dun vocabulario latino, baseado nunha frecuencia de uso, constitúe un instrumento para a comprensión e tradución de textos, ao tempo que permite mellorar na expresión oral e escrita en galego e en castelán, así como en linguas estranxeiras. Pódese adquirir ese vocabulario básico a través dos textos traballados, co que a súa aprendizaxe se realiza nun contexto determinado que facilita a súa asimilación. A lectura de textos traducidos e orixinais constitúe un instrumento privilexiado para pór ao alumnado en contacto coas mostras máis importantes da civilización romana: a creación literaria e a produción artística; a ciencia e a técnica; as institucións políticas, relixiosas e militares; a vida familiar, a organización social e a ordenación xurídica. A selección de textos de xéneros e épocas diversas atenderá ao criterio de ofrecer unha visión completa e equilibrada da historia e da sociedade romanas. A sistematización de todos eses datos extraídos de diversas fontes documentais, incluídas as que brindan as tecnoloxías da información e da comunicación, e a súa comparación constante cos que ofrecen as sociedades actuais permitirán unha valoración razoada da chegada de Roma á conformación do ámbito cultural e político europeo. As tecnoloxías da información e da comunicación (TICs) ofrecen novas e atractivas perspectivas no estudo da lingua e cultura grecorromana que convén aproveitar, como o uso de metodoloxías interactivas no estudo da lingua latina, procura de textos, imaxes e vídeos na internet, ferramentas de presentación e comunicación de resultados, etc... A gradación dos contidos lingüísticos debe basearse no índice de frecuencia, situando no primeiro curso o máis habitual e deixando para o segundo o menos frecuente. Corresponde ao primeiro a lectura comprensiva e tradución de textos breves e sinxelos a través dos cales se asimilarán as estruturas da morfoloxía regular, os valores sintácticos máis usuais e os aspectos básicos da civilización grecorromana. No segundo curso avanza na lectura comprensiva e tradución de textos de maior complexidade, distinguindo neles as características do xénero literario ao que

pertencen, así como o tratamento de aspectos específicos do legado grecorromano transmitiron até hoxe e seguen vivos nos nosos escritos e mesmo nas expresións da lingua cotiá.

O seu carácter opcional fai necesario dotar ao ensino desta materia dunha gran flexibilidade para adecualo á realidade de cada centro e do seu alumnado. As directrices deste currículo han de tomarse como orientacións abertas cara ao logro dos obxectivos sinalados para a etapa.

OBXECTIVOS DA ETAPA BACHARELATO (CURRÍCULO LOMCE)

a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- o) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- p) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- q) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

OBXECTIVOS POR CURSO

- Coñecer e utilizar os fundamentos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina, iniciándose na interpretación e lectura de textos de complexidade progresiva.
- Reflexionar sobre os elementos substanciais que conforman as linguas, relacionando compoñentes significativos do latín co galego.
- Analizar textos latinos diversos, orixinais ou traducidos, mediante unha lectura comprensiva e distinguir as súas características esenciais e o xénero literario ao que pertencen.
- Ordenar os conceptos lingüísticos propios do alumno, establecendo categorías, xerarquías, oposicións e relacións entre ámbitos lingüísticos diversos.
- Recoñecer algúns elementos de orixe latina que permanecen no mundo actual e aprecialos como unha das claves para a súa interpretación.
- Buscar e indagar en documentos, inscricións, textos e outras fontes de información (bibliográficas, informáticas, audiovisuais) relacionando elementos dispersos e analizando criticamente as súas interpretacións.
- Identificar e valorar as principais aportacións da cultura romana e da súa lingua como instrumento transmisor.
- Valorar as contribucións do mundo clásico como elemento integrador de diferentes correntes de pensamento e actitudes (éticas e estéticas) que conforman o ámbito cultural europeo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN (RELACIONADOS COS RESPECTIVOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS BÁSICAS)

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	C. CLAVE
B1.1. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.	CCL,CAA, CCEC
B1.2. Coñecer a aplicar as regras da evolución fonética e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.	LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino. LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos.	CCL,CMC CT,CCL, CCEC,CA A,CD
B2.1. Coñecer as categorías gramaticais.	LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.	CAA,CCL
B2.2. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das	LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que	CMCCT, CCL

palabras.	estean presentes.	
B2.3. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas.	LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.	CMCCT, CCL
B2.4. Identificar, declinar e traducir todas as formas nominais e pronominais.	LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán.	CD,CCL, CAA
	LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	CCL,CAA
B2.5. Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais.	LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	CD,CAA, CCL
B3.1. Coñecer e aplicar os coñecementos da sintaxe nominal e pronominal para a tradución de textos latinos.	LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.	CCL,CAA
B3.2. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións	LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións análogas existentes noutras linguas	CCL,CAA

sintácticas latinas.	que coñeza.	
B3.3. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas en interpretación e tradución de textos latinos.	LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.	CCL,CAA
B3.4. Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións compostas coordinadas e subordinadas.	LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.	CAA,CCL
B3.5. Coñecer as funcións das formas non persoais do verbo: infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.	LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.	CCL,CAA
B4.1. Enumerar os principais factores da transmisión da literatura latina ao longo dos períodos históricos, e describir os soportes da escritura na	LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.	CCEC,CM CCT,CCE C

Antigüidade e a súa evolución.		
B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior.	LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.	CAA,CCL, CCEC
B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e da cultura europea e occidental.	LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina. LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas	CMCCT, CCEC,CD, CCL
B4.4. Analizar, interpretar e situar no tempo textos mediante lectura comprensiva, distinguindo xénero, época, características e estrutura, se a extensión da pasaxe o permite.	LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.	CCL,CSC, CCEC
B4.5. Establecer relacións e paralelismos entre a literatura clásica e a posterior.	LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea.	CSC,CD, CCL

	LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.	
B5.1. Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais.	LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.	CCL,CAA
B5.2. Utilizar o dicionario, analizar e valorar correctamente a información gramatical que proporciona e procurar o termo máis acaído na lingua propia para a tradución do texto.	LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.	CD,CAA, CCL
B5.3. Realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos de autores latinos.	LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.	CAA,CSC, CCEC, CCL
B5.4. Coñecer o contexto social, cultural e histórico dos textos	LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos	CSC,CCE C,CCL

traducidos.	adquiridos previamente.	
B5.5. Identificar as características formais dos textos.	LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.	CCL,CCE C
B6.1. Coñecer, identificar e traducir termos latinos pertencentes ao vocabulario especializado: léxico literario, científico e filosófico.	LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.	CCL,CMC CT,CD
B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos estudantes.	LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza. LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	CAA,CCL, CD
B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregarlas nun contexto axeitado.	LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que perviviron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.	CMCCT, CSC,CD, CCEC, CCL
B6.4. Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na	LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu	CCL, CCEC

linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos.	significado a partir do termo de orixe.	
--	---	--

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE PARA SUPERAR A MATERIA

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	CONTIDOS MÍNIMOS
LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.	Diferenza palabras patrimoniais, semicultismo e cultismos
LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.	Coñece e aplica os principais cambios fonéticos do latín ao galego.
LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas	

romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos.	
LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.	
LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.	Identifica lexemas e morfemas.
LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.	Analiza morfolóxicamente as palabras propostas nun texto latino.
LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán.	Identifica e declina formas nominais e pronominais.
LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	Realiza traducións e sinxelas retroversión co dicionario.
LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán	Identifica e conxugas as formas verbais máis usuais.
LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para	

realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	
LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.	Analiza as formas nominais e pronominais dun texto.
LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.	Recoñece os principais tipos de oracións e construción latinas.
LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.	Recoñece e analiza as principais estruturas sintácticas latinas.
LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.	Identifica as oración coordinadas e subordinadas.
LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.	Identifica as formas non persoais do verbo máis frecuentes.
LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.	Coñece aspectos básicos da transmisión dos textos clásicos.
LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.	Describe as características esenciais dos principais xéneros literarios latinos.

<p>LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.</p>	<p>Nomea os principais autores da literatura latina e citas algunhas das súas obras máis importantes.</p>
<p>LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas</p>	
<p>LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.</p>	<p>Identifica o xénero ao que pertencen textos latinos.</p>
<p>LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea.</p> <p>LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.</p>	<p>Recoñece os motivos e temas máis representativos da literatura latina en textos contemporáneos.</p>
<p>LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.</p>	<p>Analiza morfolóxica e sintacticamente textos latinos e tradúceos</p>
<p>LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e</p>	<p>Utiliza correctamente o dicionario, seleccionando a acepción máis acorde co contexto.</p>

identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.	
LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.	Non procede
LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.	Non procede
LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.	Recoñece o xénero dun texto.
LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.	Identifica os termo do léxico literario, científico e filosófico máis frecuente.
LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.	Deduce o significado de palabras e expresións latina moi transparentes a partir do contexto.
LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	Identifica a etimoloxía de determinadas palabras do léxico común.
LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que perviviron na linguaxe literaria,	Coñece a emprega correctamente as principais locucións latinas.

xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.

LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.

Recoñece os latinismos e helenismos máis frecuentes.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.	<ul style="list-style-type: none">• Observación sistemática por parte da profesora• Análise da produción do alumnado• Intercambios orais co alumnado• Probas escritas
LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo	<ul style="list-style-type: none">• Observación sistemática por parte da profesora• Análise da produción do alumnado• Intercambios orais co alumnado• Probas escritas

latino. LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos.	
LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado

	<ul style="list-style-type: none"> • Probas escritas
LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas

<p>LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado

propostos.

- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.
LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea.
LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

tratamentos que reciben.	
LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora

<p>xénero e o propósito do texto.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza. LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que perviviron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado

CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

O enfoque metodolóxico deberá favorecer a capacidade de autoaprendizaxe, de traballar en equipo e aplicar os métodos apropiados de investigación para seguir aprendendo ao longo da vida.

-Os textos converteranse no punto de partida para traballar simultaneamente os aspectos morfosintácticos da lingua latina, o seu léxico e a súa relación co galego e co castelán, así como os aspectos culturais relacionados cos textos traballados.

-Proporase unha secuencia de traballo axeitada e graduada por medio dunha metodoloxía activa, preferentemente de tipo indutivo-contextual, na que as normas se convertan en posesión permanente e en automatismo lingüístico.

-O enfoque irá dirixido a que o alumnado desenvolva e afiance as súas propias técnicas de traballo mediante diversas estratexias.

-Procurarase xerar un clima na aula co que as alumnas e alumnos sintan a necesidade de participar activamente no proceso de ensinanza-aprendizaxe, asegurándonos de que eses intentos, mesmo se son erróneos, sirvan de estímulo para intentalo de novo.

-Neste senso, crearanse contextos de aprendizaxe e avaliación que comprometan o alumnado e que o leven a planificar e avaliar as súas realizacións, identificando os avances e as dificultades, de cara a autorregular o seu propio e singular proceso de aprender a aprender.

-Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma.

-Haberá que distinguir niveis de dificultade no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado.

-Promoverase a utilización das TIC para informarse, aprender e comunicarse e para utilizar con sentido crítico, como recurso formativo, materiais de procedencia diversa

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Non se utiliza libro de texto.

Traballarase cos materiais seleccionados e elaborados pola profesora, que estarán a disposición do alumnado na aula virtual do centro. Recurrirase a textos de autores clásicos, atlas, mapas, dicionarios etimolóxicos, históricos, de mitoloxía, de literatura; material audiovisual: vídeos, imaxes en presentación en powerPoint, e a consulta dalgunha das múltiples páxinas web e blogs existentes relacionados con algúns dos temas abordados. Sempre que se considere oportuno farase uso de prensa escrita e de actividades interactivas relacionadas cos aspectos lingüísticos e culturais tanto en formato impreso como dixital.

TEMPORALIZACIÓN

En segundo de bacharelato, despois dun repaso inicial, intentarase abarcar a maior porcentaxe posible de materia do currículo na 1ª e 2ª avaliación, dado que cada ano a 3ª queda moi minguada e ademais o cansazo, a presión e as numerosas probas das diversas materias actúan negativamente no rendemento final dos/as alumnos/as deste nivel.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

Para os criterios de avaliación desenvolvidos por contidos correspondentes con estándares de aprendizaxe véxase *supra*.

INSTRUMENTOS E PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

Vanse ir utilizando, segundo o momento e tendo en conta os obxectivos/capacidades que cada un deles pode valorar, os seguintes instrumentos e procedementos de recollida de información:

- Observación sistemática por parte da profesora do traballo na aula e control das actividades encomendadas con anotación dos datos pertinentes na ficha do alumno/a.
 - Análise da produción do alumnado: monografías, resumos, traballos de aplicación e síntese, caderno de clase, textos escritos, producións orais.
 - Intercambios orais co alumnado: diálogo, entrevista, postas en común.
 - Participación e interese mostrado na clase.
 - Seguimento da avaliación continua de cada alumno ou alumna.
 - Distintas probas escritas deseñadas para cualificar as distintas partes das que consta o currículo dos distintos niveis.
-
- Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma.
 - Haberá que distinguir niveis de dificultade no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado.
 - Promoverase a utilización das TICs para informarse, aprender e comunicarse e para utilizar con sentido crítico, como recurso formativo, materiais de procedencia diversa

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

En cada avaliación realizaranse cando menos dúas probas, unha de carácter teórico e outra práctica. No primeiro inclúíranse preguntas de morfoloxía, sintaxe e cuestións relacionadas con contidos establecidos pola CIUG para as probas da ABAU. A proba práctica consistirá nunha ou varias traducións con dicionario.

A partir de finais da primeira avaliación ou a principios da segunda incluírase unha *relectio*, tradución sen dicionario, de textos, traballados previamente na aula, pertencentes ás selectas facilitada polo coordinador das probas da ABAU. Tendo en conta o tipo de exame que se propón nestas probas nos últimos anos, a cualificación obtida na *relectio* computará un 25% da parte práctica e a tradución con dicionario dun texto non pertencente ás selectas outro 25%.

Tamén se realizarán probas de vocabulario etimolóxico ao longo do curso, que non serán obxecto de recuperación. As cualificacións obtidas nestas probas computaranse como integrantes da parte teórica da materia.

As recuperacións, sempre posteriores á sesión de avaliación, afectarán ás partes teóricas, agás ás probas de vocabulario e ás traducións sen dicionario das que só excepcionalmente se realizará algunha. As probas de tradución con dicionario recuperaranse nas avaliacións sucesivas, por entender que a interpretación dos textos é un proceso lento e gradual. En determinadas circunstancias especiais e sempre segundo o criterio da profesora, poderase propoñer a realización dalgunha proba puntual de repetición ou recuperación desta parte dirixida a todos ou a algúns dos compoñentes do grupo. Non se realizará exame final.

A nota final será o resultado da media global da teoría e a práctica que se calculará do seguinte xeito: primeiro obterase a media da parte de teoría dividindo a suma das notas das tres avaliación entre tres, despois calcularase a media progresiva (tendo en conta que a cualificación da 1ª avaliación contará como unha nota, a da 2ª como dúas e a da 3ª como tres) das probas de tradución.

Requirirase unha cualificación mínima dun 4 para facer as medias compensatorias entre as probas teóricas e prácticas.

Nas distintas probas realizadas valorarase os contidos pero tamén a riqueza de vocabulario, a coherencia e precisión da redacción, así como a corrección ortográfica.

Concretamente en 2º de bach., seguindo as directrices do grupo da traballo de latín para as PAU, nos textos de tradución terase en conta a exactitude e precisión no contido e a corrección do resultado na lingua de destino. No que atinxe á gramática valorarase que se apliquen correctamente todas as unidades morfolóxicas e as estruturas e funcións sintácticas que desempeñan. Nos temas de literatura valorarase a exactitude, cantidade e calidade dos contidos referidos e a claridade e corrección da exposición. Por último, no apartado do mundo clásico terase en conta a explicación precisa e clara de cada unha das partes.

Nas distintas probas realizadas valorarase os contidos pero tamén a riqueza de vocabulario, a coherencia e precisión da redacción, así como a corrección ortográfica.

O traballo individual e colectivo tanto dentro da aula como naquelas tarefas encomendadas para a casa, a participación activa e respectuosa, a presentación e conservación do caderno de clase e o material didáctico, a puntualidade na entrega das tarefas encomendadas, a boa predisposición para a aprendizaxe, a actitude de respecto cara aos compañeiros e á profesora, a observancia

das normas de convivencia teranse en conta á hora de fixar as cualificación definitivas dos alumnos tanto nas distintas avaliacións celebradas ao longo do curso como na avaliación final.

O feito de utilizar calquera sistema fraudulento nun exame, e inclúese a exhibición dun aparato de telefonía móbil ou similar, suporá a avaliación como suspenso nesa avaliación.

Os criterios de promoción son os contemplados para todo o centro nos documentos pertinentes.

INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A avaliación do proceso de ensino e da práctica docente será levada a cabo mediante rúbricas.

Rúbricas para o profesorado

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
UN DO PROCESO	1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.		
	2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.		

3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.		
4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.		
5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.		
6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrado a avaliación dos diferentes contidos.		
7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.		
8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.		
9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.		
10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.		
11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados os estudantes e os pais.		

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
--------------------	-------------------	-----------------------------

PLANIFICACIÓN			
	2. Programa a materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.		
	3. Selecciona e secuencia de forma progresiva os contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.		
	4. Programa actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.		
	5. Planifica as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.		
	6. Establece os criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos seus alumnos e alumnas.		
	7. Coordínase co profesorado doutros departamentos que poidan ter contidos afíns á súa materia.		

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
MOTIVACIÓN DO ALUMNADO	1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.		
	2. Considera situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).		
	3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.		
	4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades encontradas.		
	5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.		
	6. Estimula a participación activa dos estudantes na clase.		
	7. Promove a reflexión dos temas tratados.		

RÚBRICAS PARA O ALUMNADO

MATERIA:		
	Si	Non
Preparei con antelación o material necesario para a clase (caderno, estoxo, axenda, libro...)?		
Levei o material necesario á sesión?		
Tomei nota na axenda das actividades e os traballos pendentes e das datas importantes (exames, entrega de traballos, presentacións, autorizacións, excursións...)?		
Organicei o tempo que é necesario dedicarlle a cada tarefa e materia, tanto na aula coma na casa?		
Ordenei e clasifiquei os apuntamentos, as notas e as actividades da materia?		
Cumprín o plan de traballo que me propuxera seguir?		
Comprobei que cumprín con todas as miñas obrigas pendentes (actividades, traballos, estudo, preparación...)?		
Fun autónomo/a á hora de traballar na clase e na casa?		

REXISTRO DO TRABALLO DIARIO

	SI	NON
Planifiquei previamente a realización do traballo diario, e cumprino, completando as actividades e as tarefas encomendadas.		
Indiquei a data, o tema ao que corresponde e o enunciado da actividade (ou onde encontralo).		
Fun ordenado e limpo na redacción das actividades.		
Realicei un desenvolvemento lóxico, ordenado e completo da resolución das tarefas encomendadas.		
Plasmei de forma clara e concisa a formulación e o desenvolvemento das actividades.		
Engadín unha conclusión e/ou reflexión ao finalizar o traballo diario.		
Comprobei e corrixín as actividades, seguindo as explicacións dos meus compañeiros e compañeiras e do profesor ou profesora. Unha vez na casa, repasei os erros cometidos, e, en caso necesario, volvíñ realizar as devanditas actividades.		
Entreguei as actividades en tempo e forma, cumprindo cos requisitos establecidos para a súa elaboración.		

Realicei tarefas orixinais e creativas, empregando material alternativo e/ou complementario por iniciativa propia.		
Fun autónomo na realización do traballo diario, primando a aprendizaxe persoal sobre a realización completa das actividades (é preferible facer unha parte soa, que todo con axuda).		

ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES

O alumnado que queira cursar Latín II sen ter cursado previamente Latín I, terá que acreditar os coñecementos mínimos desta última. A progresividade desta materia favorece a atención ao alumnado coa materia pendente.

O departamento proporcionaralle ás alumnas o material de reforzo preciso e revisará persoalmente este unha vez elaborado por elas, concertará unha entrevista para ofrecerlles as explicacións e aclaracións pertinentes.

Proporáselle ao alumnado a realización de dúas probas parciais ao longo do curso, unha entre a primeira e a segunda avaliación e outra no mes de abril. Se o alumnado supera estas probas non terá que presentarse á proba final que se desenvolverá a principios do mes de maio cando determine o centro.

En todo caso o alumnado que supere o Látin de segundo, recupará automaticamente o de primeiro.

PROCEDIMENTOS, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN PARA ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS, NO CASO DE BACHARELATO

Seguirase a lexislación vixente é o mesmo procedemento exposto para materias pendentes.

AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS E COLECTIVAS QUE HAI QUE ADOPTAR SEGUNDO OS RESULTADOS

O proceso de avaliación inicial esixe que se atenda máis aos posibles recursos e capacidades do alumnado que ás posibles deficiencias que presenten, aínda que sen esquecer estas. Parece ser máis produtivo analizar as expectativas e intereses, as potencialidades que ten o alumnado co fin de proporcionarlles unha educación adaptada a eles que simplemente "constatar o baixo nivel que posúen".

Desde este suposto o primeiro que convén explorar e coñecer son as actitudes do alumnado fronte á materia, e en xeral aos grandes temas que poden tratarse desde un punto de vista interdisciplinar. O coñecemento destas actitudes proporcionará datos valiosos para organizar unhas actividades que fomenten a "motivación por aprender".

En segundo lugar, interesa coñecer as capacidades do alumnado en relación cos procedementos. Interesará coñecer o desenvolvemento de capacidades xerais (lectura, escritura, identificación, análise, ...) xa que teñen unha influencia na súa

capacidade de progresar na materia. Ademais, debe tratar de coñecerse o grao de dominio dos procedementos básicos da materia que caben ser considerados como prerequisites na área; isto permitirá iniciar algunhas medidas de reforzo en caso necesario.

Ademais, convén indagar acerca dos graos de dominio en relación cos conceptos que son necesarios para o progreso na materia. Neste caso interesa observar non só a adquisición ou non de determinados conceptos relacionados coas nosas materias, senón os procesos seguidos polo alumnado que o levaron a concepcións erróneas. As capacidades que poderían explorarse neste caso poden ser: identificación, selección, interrelación, definición e aplicación á resolución de problemas.

Os instrumentos para recoller a información relevante para a avaliación inicial non teñen que basearse necesariamente en probas escritas. Este tipo de probas poden ser adecuada para determinados procedementos e algúns contidos conceptuais, pero non con carácter xeral; entre as súas vantaxes destaca que se dispón dun material escrito, individualizado e sempre revisable.

Como complemento á proba escrita traballaremos en grupos de debate, en técnicas en pequeno grupo, etc, o que nos indicará as tendencias xerais do grupo de alumnas e alumnos. A observación do alumnado e a súa anotación nun rexistro daranos información individualizada.

Outro instrumento que pode utilizarse é a entrevista, que pode realizarse de modo formal ou informal, ou simplemente mediante preguntas na clase.

Intentaremos detectar pronto problemas e dificultades de aprendizaxe nalgunhas alumnas e alumnos.

Unha parte importante da información pode obterse da autoavaliación de alumnos e alumnas ou mediante actividades ou exercicios que impliquen un alto grao de valoración por parte do alumnado

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O departamento distingue niveis de dificultade nos contidos e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado. Así mesmo, contempla cambios na secuenciación e na temporalización para adaptarse á diversidade. Crearanse contextos de aprendizaxe e avaliación que comprometan o alumnado e que o leven a planificar e avaliar as súas realizacións, identificando os avances e as dificultades, de cara a autorregular o seu propio e singular proceso de aprender a aprender.

Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma atendendo ás diferentes capacidades de cadaquén. O departamento, nas diferentes materias, proporalle ao alumnado actividades especialmente deseñadas para atender á diversidade do alumnado. Promoverase a titoría entre iguais e o traballo colaborativo en grupos heteroxéneos.

CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Nas materias do departamento traballaremos a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional.

Traballárase na prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

Comprensión lectora, expresión oral e escrita e comunicación audiovisual

Este elemento transversal inscríbese nun marco de actitudes e valores que o individuo pon en funcionamento: o respecto ás normas de convivencia; o exercicio activo da cidadanía; o desenvolvemento dun espírito crítico; o respecto aos dereitos humanos e o pluralismo; a concepción do diálogo como ferramenta primordial para a convivencia, a resolución de conflitos e o desenvolvemento das capacidades afectivas en todos os ámbitos; unha actitude de curiosidade, interese e creatividade cara á aprendizaxe e o recoñecemento das destrezas inherentes a esta competencia (lectura, conversación, escritura, etcétera) como fontes de pracer relacionada co goce persoal e cuxa promoción e práctica son tarefas esenciais no reforzo da motivación cara á aprendizaxe.

Para o adecuado desenvolvemento desta competencia débese atender aos cinco compoñentes que a constitúen e ás dimensións nas que se concretan:

O compoñente lingüístico comprende diversas dimensións: a léxica, a gramatical, a semántica, a fonolóxica, a ortográfica e a ortoépica, entendida esta como a articulación correcta do son a partir da representación gráfica da lingua.

O compoñente pragmático-discursivo contempla tres dimensións: a sociolingüística (vinculada coa adecuada produción e recepción de mensaxes en diferentes contextos sociais); a pragmática (que inclúe as microfuncións comunicativas e os esquemas de interacción); e a discursiva (que inclúe as macrofuncións textuais e as cuestións relacionadas cos xéneros discursivos).

O compoñente sociocultural inclúe dúas dimensións: a que se refire ao coñecemento do mundo e a dimensión intercultural.

O compoñente estratéxico permítelle ao individuo superar as dificultades e resolver os problemas que xorden no acto comunicativo. Inclúe tanto destrezas e estratexias comunicativas para a lectura, a escritura, a fala, a escoita e a conversación, coma destrezas vinculadas co tratamento da información, a lectura multimodal e a produción de textos electrónicos en diferentes formatos; así mesmo, tamén forman parte deste compoñente as estratexias xerais de carácter cognitivo, metacognitivo e socioafectivas que o individuo utiliza para comunicarse eficazmente.

Este elemento transversal inclúe un compoñente persoal que intervéñ na interacción comunicativa en tres dimensións: a actitude, a motivación e os trazos de personalidade.

A aprendizaxe das linguas clásicas contribúe á adquisición e traballo desta elemento transversal coa lectura e comprensión de fontes escritas, coa elaboración e análise de textos, coas exposicións orais sobre diversos temas, coa utilización dun vocabulario moi amplo ao ter que manexar termos que proveñen do grego e do latín principalmente. Ademais, o alumno poderá afondar na comprensión da propia lingua e no uso desta como elemento esencial para a comunicación e para a adquisición de coñecementos.

Tecnoloxías da información e da comunicación

A competencia dixital é aquela que implica o uso creativo, crítico e seguro das tecnoloxías da información e a comunicación para alcanzar os obxectivos relacionados co traballo, a empregabilidade, a aprendizaxe, o uso do tempo libre, a inclusión e participación na sociedade.

Esta competencia supón, ademais da adecuación aos cambios que introducen as novas tecnoloxías na alfabetización, a lectura e a escritura, un conxunto novo de coñecementos, habilidades e actitudes necesarias hoxe en día para ser competente nunha contorna dixital.

Require de coñecementos relacionados coa linguaxe específica básica: textual, numérica, icónica, visual, gráfica e sonora, así como as súas pautas de descodificación e transferencia. Isto implica o coñecemento das principais aplicacións informáticas. Supón tamén o acceso ás fontes e o procesamento da información; e o coñecemento dos dereitos e as liberdades que asisten as persoas no mundo dixital.

Para o adecuado desenvolvemento deste elemento transversal resulta necesario abordar:

A información: isto supón a comprensión de como se xestiona a información e de como se pon á disposición dos usuarios, así como o coñecemento e manexo de diferentes motores de procura e bases de datos, sabendo elixir aqueles que responden mellor ás propias necesidades de información.

Igualmente, supón saber analizar e interpretar a información que se obtén, cotexar e avaliar o contido dos medios de comunicación en función da súa validez, fiabilidade e adecuación entre as fontes, tanto en liña como offline. E para rematar, a competencia dixital supón saber transformar a información en coñecemento a través da selección apropiada de diferentes opcións de almacenaxe.

A comunicación: supón tomar conciencia dos diferentes medios de comunicación dixital e de varios paquetes de software de comunicación e do seu funcionamento así como os seus beneficios e carencias en función do contexto e dos destinatarios. Ao mesmo tempo, implica saber que recursos poden compartirse publicamente e o valor que teñen, é dicir, coñecer de que xeito as tecnoloxías e os medios de comunicación poden permitir diferentes formas de participación e colaboración para a creación de contidos que produzan un beneficio común. Iso supón o coñecemento de cuestións éticas como a identidade dixital e as normas de interacción dixital.

A creación de contidos: implica saber como os contidos dixitais poden realizarse en diversos formatos (texto, audio, vídeo, imaxes) así como identificar programas e aplicacións que mellor se adaptan ao tipo de contido que se quere crear. Supón tamén a contribución ao coñecemento de dominio público (wikis, foros públicos, revistas), tendo en conta as normativas sobre os dereitos de autor e as licenzas de uso e publicación da información.

A seguridade: implica coñecer os distintos riscos asociados ao uso das tecnoloxías e de recursos en liña e as estratexias actuais para evitalos, o que supón identificar os comportamentos adecuados no ámbito dixital para protexer a información, propia e doutras persoas, así como coñecer os aspectos aditivos das tecnoloxías.

A resolución de problemas: esta dimensión supón coñecer a composición dos dispositivos dixitais, os seus potenciais e limitacións en relación coa consecución de metas persoais, así como saber onde buscar axuda para a resolución de problemas teóricos e técnicos, o que implica unha combinación heteroxénea e ben equilibrada das tecnoloxías dixitais e non dixitais máis importantes nesta área de coñecemento.

A aprendizaxe das linguas clásicas supón o traballo con este elemento transversal posto que a súa dimensión histórica e cultural favorece que o alumnado utilice as novas tecnoloxías para seleccionar de forma adecuada diversas fontes de información,

analizalas e interpretalas, valorar a súa validez e fiabilidade e traballar de xeito colaborador sobre os materiais seleccionados. Ademais, tamén fomenta a presentación de traballos en soporte dixital e favorece o desenvolvemento das habilidades necesarias para a súa exposición de forma autónoma que lles permita chegar a conclusións novas e resolver situacións de forma orixinal, sentíndose autores e protagonistas dos resultados e conclusións obtidos.

Acción que se vai realizar:

- ▶ Empregar varias fontes para a busca de información.
- ▶ Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- ▶ Elaborar información propia derivada da información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- ▶ Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- ▶ Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- ▶ Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

Emprendemento

O elemento transversal do emprendemento implica a capacidade de transformar as ideas en actos. Iso significa adquirir conciencia da situación na que se vai intervir ou resolver, e saber elixir, planificar e xestionar os coñecementos, destrezas ou habilidades e actitudes necesarios con criterio propio, co fin de alcanzar o obxectivo previsto.

Esta competencia está presente nos ámbitos persoal, social, escolar e laboral nos que se desenvolven as persoas, permitíndolles o desenvolvemento das súas actividades e o aproveitamento de novas oportunidades. Constitúe igualmente o alicerce doutras capacidades e coñecementos máis específicos, e inclúe a conciencia dos valores éticos relacionados.

Neste elemento transversal inclúese a capacidade de recoñecer as oportunidades existentes para as actividades persoais, profesionais e comerciais. Tamén inclúe aspectos de maior amplitude que proporcionan o contexto no que as persoas viven e traballan, tales como a comprensión das liñas xerais que rexen o funcionamento das sociedades e as organizacións sindicais e empresariais, así como as económicas e financeiras; a organización e os procesos empresariais; o deseño e a implementación dun plan (a xestión de recursos humanos e/ou financeiros); así como a postura ética das organizacións e o coñecemento de como estas poden ser un impulso positivo, por exemplo, mediante o comercio xusto e as empresas sociais.

Así mesmo, esta competencia require das seguintes destrezas ou habilidades esenciais: capacidade de análise; capacidades de planificación, organización, xestión e toma de decisións; capacidade de adaptación ao cambio e resolución de problemas; comunicación, presentación, representación e negociación efectivas; habilidade para traballar, tanto individualmente coma dentro dun equipo; participación, capacidade de liderado e delegación; pensamento crítico e sentido da responsabilidade; autoconfianza, avaliación e autoavaliación, xa que é esencial determinar os puntos fortes e débiles dun mesmo e dun proxecto, así como avaliar e asumir riscos cando estea xustificado (manexo da incerteza e asunción e xestión do risco).

Finalmente, require o desenvolvemento de actitudes e valores como: a predisposición a actuar dunha forma creadora e imaxinativa; o autocoñecemento e a autoestima; a autonomía ou independencia, o interese e esforzo e o espírito emprendedor. Caracterízase pola iniciativa, a creatividade e a innovación, tanto na vida privada e social coma na profesional. Tamén está

relacionada coa motivación e a determinación á hora de cumprir os obxectivos, xa sexan persoais ou establecidos en común con outros, incluído o ámbito laboral.

Así pois, para o adecuado desenvolvemento da competencia, sentido da iniciativa e espírito emprendedor resulta necesario abordar: A capacidade creadora e de innovación: creatividade e imaxinación; autoconecemento e autoestima; autonomía e independencia; interese e esforzo; espírito emprendedor; iniciativa e innovación.

A capacidade proactiva para xestionar proxectos: capacidade de análise; planificación, organización, xestión e toma de decisións; resolución de problemas; habilidade para traballar tanto individualmente coma de xeito colaborativo dentro dun equipo; sentido da responsabilidade; avaliación e autoavaliación.

A capacidade de asunción e xestión de riscos e manexo da incerteza: comprensión e asunción de riscos; capacidade para xestionar o risco e manexar a incerteza.

As calidades de liderado e traballo individual e en equipo: capacidade de liderado e delegación; capacidade para traballar individualmente e en equipo; capacidade de representación e negociación. O sentido crítico e a responsabilidade.

As materia do departamento contribúen a fomentar a autonomía e iniciativa persoal e o espírito emprendedor na medida en que se utilizan procedementos que esixen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. A exposición de traballos individuais ou en grupo e a realización de debates implican valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, e non se render ante as dificultades. En definitiva, achega posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

Accións que se van realizar:

- ▶ Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- ▶ Ser constante no traballo, superando as dificultades.
- ▶ Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
- ▶ Darlle prioridade á consecución de obxectivos de grupo fronte a intereses persoais.
- ▶ Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
- ▶ Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- ▶ Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.

Educación cívica e constitucional

Este elemento transversal implica a habilidade e capacidade para utilizar os coñecementos e actitudes sobre a sociedade, entendida desde as diferentes perspectivas, na súa concepción dinámica, cambiante e complexa, para interpretar fenómenos e problemas sociais en contextos cada vez máis diversificados; para elaborar respostas, tomar decisións e resolver conflitos, así como para interactuar con outras persoas e grupos consonte normas baseadas no respecto mutuo e en conviccións democráticas. Ademais de incluír accións a un nivel máis próximo e mediato ao individuo como parte dunha implicación cívica e social. Trátase, polo tanto, de axuntar o interese por profundar e garantir a participación no funcionamento democrático da sociedade, tanto no ámbito público coma privado, e preparar as persoas para exercer a cidadanía democrática e participar plenamente na vida cívica e social grazas ao coñecemento de conceptos e estruturas sociais e políticas e ao compromiso de participación activa e democrática.

Para poder participar plenamente nos ámbitos social e interpersonal é fundamental adquirir os coñecementos que permitan comprender e analizar de xeito crítico os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e contornas, así como as súas tensións e procesos de cambio. A mesma importancia ten coñecer os conceptos básicos relativos ao individuo, ao grupo, á organización do traballo, a igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, a sociedade e a cultura. Así mesmo, é esencial comprender as dimensións intercultural e socioeconómica das sociedades europeas e percibir as identidades culturais e nacionais como un proceso sociocultural dinámico e cambiante en interacción coa europea, nun contexto de crecente globalización.

Os elementos fundamentais desta competencia inclúen o desenvolvemento de certas destrezas como a capacidade de comunicarse dun xeito construtivo en distintas contornas sociais e culturais, mostrar tolerancia, expresar e comprender puntos de vista diferentes, negociar sabendo inspirar confianza e sentir empatía. As persoas deben ser capaces de xestionar un comportamento de respecto ás diferenzas expresado de xeito construtivo.

O estudo da Cultura clásica, do Latín e do Grego desenvolve no alumnado actitudes de cidadáns activos e comprometidos mediante a comprensión do noso pasado, o estudo da configuración social e política, os acontecementos máis destacados da súa historia, o seu concepto de ocio e de traballo e a influencia que todo iso tivo na configuración da sociedade actual en todas as súas dimensións. A tolerancia, a capacidade de respectar as diferenzas e o diálogo como base dos acordos son algunhas das destrezas que o alumnado tamén adquire grazas ao papel mediador de Grecia e de Roma.

Accións que se van realizar:

- ▶ Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- ▶ Recoñecer a riqueza que supón a diversidade de opinións e ideas.
- ▶ Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- ▶ Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- ▶ Respetar os distintos ritmos e potencialidades.
- ▶ Involucrarse ou promover accións cun fin social.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS EXTRAESCOLARES

Agardamos poder levar a cabo **unha ou dúas** das seguintes actividades extraescolares, pensadas para a súa realización en función das preferencias, intereses do alumnado e das posibilidades organizativas coas que contemos.

- Museo de Pontevedra - Castro e museo de Santa Tegra - Baiona.
- Saídas ao teatro: asistencia dun día ao festival de teatro grecolatino de Lugo acompañada dunha visita á cidade de Lugo: museo, casa dos mosaicos, muralla...Dependendo das datas de celebración poderán acudir ou non as alumnas/os de 2º de bacharelato.
- Este ano intentaremos acudir un día ao Arde Lucus en Lugo, dado que o curso pasado non nos foi posible. Esta actividade

estará condicionada ás datas de celebración, esperamos que non coincidan cos exames finais de curso.

- Deixamos aberta a posibilidade de realizar outras actividades extraescolares en función dos programas e oportunidades que xurdan ao longo do presente curso. Non descartamos a posibilidade de organizar con outro centro, e na medida en que suscite o interese do noso alumnado, unha viaxe didáctica e cultural a calquera punto de España ou Europa que permita profundar no coñecemento do mundo clásico e da súa pervivencia na actualidade.

Estas actividades levarase a cabo no 2º ou no 3º trimestre.

CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR

Aa materia de Latín e Cultura Clásica ofrece moitas posibilidades para achegar o alumnado a lecturas moi diversas, por abarcar unha temática que se pode vincular con case todos os aspectos da cultura occidental, ben sexa a través da lingua ou dos múltiples temas culturais incluídos no currículo dos distintos niveis.

Continuarase coas actividades programadas de lecturas seleccionadas recomendadas para o alumnado, así como coa lectura e comentario na aula de textos clásicos e actuais de distinta índole e en distintos soportes para ilustrar ou completar o contido dos temas do currículo desta materia contribuíndo a mellorar a lectura comprensiva e a expresión oral e escrita.

Hai na biblioteca do centro unha ampla e variada bibliografía relacionada coa cultura clásica, adquirida maioritariamente cos orzamentos asignados anualmente aos departamentos de clásicas, ao concibir a lectura non só como parte da aprendizaxe, senón tamén como fonte de entretemento e pracer.

CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC

O obxectivo básico consiste en que o alumnado acade unha certa competencia dixital definida nas seguintes capacidades:

- Dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información axeitadamente.
- Ser capaz de transformar esa información en coñecemento.

As habilidades que se van adquirir son:

- Acceso pertinente á información.
- Tratamento axeitado da información.
- Transmisión desa información en distintos soportes.
- Utilización das TIC como elemento para informarse, aprender e comunicarse.

Debido a que non se utiliza libro de texto en ningún dos niveis que se imparten no departamento, o acceso á información a través de internet convértese nun recurso moi importante e complementario ao elaborado pola profesora. Polo tanto será un medio

presente en practicamente todas as sesións. Ademais parte do material elaborado xa está programado para a súa presentación aos alumnos por medio de pantalla ou encerado dixital.

A prolífica produción que nos proporciona internet sobre os aspectos lingüísticos abordados nesta materia, pero especialmente os culturais, fai imprescindible a súa utilización, tanto no labor docente coma na consulta e na confección de traballos individuais ou en grupo por parte do alumnado.

Polo tanto esta materia contribúe ao tratamento da información e á competencia dixital, posto que é constante o manexo e selección de información a través de soportes electrónicos.

CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

Se hai un departamento que contribúa á convivencia do centro sen dúbida é o de latín, en todos estes anos, e xa son moitos, a relación entre si e coa profesora dos alumnos que escollen esta materia foi sempre e segue sendo inmejorable. Esperamos que esta sintonía se estenda tamén á práctica docente desta nova materia para o departamento de latín.

Por outra parte a colaboración do departamento será plena en todas aquelas medidas que os distintos membros da comunidade educativa adopten para favorecer e mellorar a convivencia no centro.

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

A elaboración e entrega da programación anual de cada departamento no mes de setembro fai que inevitablemente esta teña que ser adaptada e se vexa sometida a unha constante revisión, posto que son os alumnos os que, necesariamente, coas súas características tanto individuais coma de grupo, así como o seu ritmo de aprendizaxe marcan, en parte, os contidos e a secuenciación dos mesmos.

Realízase unha avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe, que estará baseada no principio de acción e reflexión sobre a propia práctica educativa e que introducirá tantos cambios como sexan necesarios non só na práctica docente senón tamén no que atinxe á programación.

Imos utilizar unha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada trimestre, para así poder recoller as melloras no seguinte. A devandita ferramenta descríbese a continuación:

ASPECTOS QUE SE VAN AVALIAR	DESTACAR...	MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización dos estándares de aprendizaxe			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos			

Descritores e desempeños competenciales			
Realización de tareas			
Estrategias metodológicas seleccionadas			
Recursos			
Claridad de los criterios de evaluación			
Uso de diversas herramientas de evaluación			
Portfolio de evidencias de los estándares de aprendizaje			
Atención a la diversidad			
Interdisciplinariedad			

ÍNDICE

LATÍN 4º ESO	2
INTRODUCCIÓN.....	2
CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	3
COMPETENCIA EN COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA	3
COMPETENCIA MATEMÁTICA E COMPETENCIAS BÁSICAS EN CIENCIA E TECNOLOXÍA	5
COMPETENCIA DIXITAL	6
COMPETENCIA PARA APRENDER A APRENDER	7
COMPETENCIAS SOCIAIS E CÍVICAS.....	8
COMPETENCIA EN AUTONOMÍA E INICIATIVA PERSOAL.....	9
COMPETENCIA CULTURAL E ARTÍSTICA.....	9
OBXECTIVOS DE ETAPA ESO (CURRÍCULO LOMCE)	10
OBXECTIVOS POR CURSO.....	12
CRITERIOS DE AVALIACIÓN (RELACIONADOS COS RESPECTIVOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS BÁSICAS) E CONCRECIÓN DOS MÍNIMOS EXIXIBLES	14
INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE.....	22
METODOLOXÍA	34
PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.....	36

PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN.....	37
PROCEDEMENTOS PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL.....	38
LATÍN 2º BACHARELATO	39
INTRODUCCIÓN.....	39
ESTUDO PROGRESIVO DAS CARACTERÍSTICAS DA LINGUA LATINA	40
COMPENSIÓN E INTERPRETACIÓN DE TEXTOS LATINOS.....	40
ESTUDO DO LÉXICO LATINO E A SÚA PERVIVENCIA EN GALEGO, CASTELÁN E OUTRAS LINGUAS MODERNAS.....	41
OBXECTIVOS DA ETAPA BACHARELATO (CURRÍCULO LOMCE)	42
OBXECTIVOS POR CURSO.....	44
CRITERIOS DE AVALIACIÓN (RELACIONADOS COS RESPECTIVOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS BÁSICAS).....	45
ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE.....	51
CONTIDOS MÍNIMOS.....	51
INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE.....	56
ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE.....	56
INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.....	56
CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS	63

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.....	64
TEMPORALIZACIÓN.....	65
CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN	65
INSTRUMENTOS E PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN.....	65
CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN	67
INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE	69
RÚBRICAS PARA O ALUMNADO.....	73
REXISTRO DO TRABALLO DIARIO	74
ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES	75
PROCEDEMENTOS, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN PARA ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS, NO CASO DE BACHARELATO.....	76
AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS E COLECTIVAS QUE HAI QUE ADOPTAR SEGUNDO OS RESULTADOS	76
MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....	78
CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS.....	78
COMPRESIÓN LECTORA, EXPRESIÓN ORAL E ESCRITA E COMUNICACIÓN AUDIOVISUAL	79
TECNOLOXÍAS DA INFORMACIÓN E DA COMUNICACIÓN	80
EMPREENDEMENTO	83
EDUCACIÓN CÍVICA E CONSTITUCIONAL.....	86

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS EXTRAESCOLARES.....	88
CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR.....	89
CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC.....	90
CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA.....	91
PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGAMACIÓN	92

Santiago, 22 de setembro de 2022

A handwritten signature in black ink, enclosed within a hand-drawn oval. The signature is cursive and appears to read 'Susana Fernández Rodríguez'.

Asdo.: Susana Fernández Rodríguez
Xefa do departamento de Latín

